



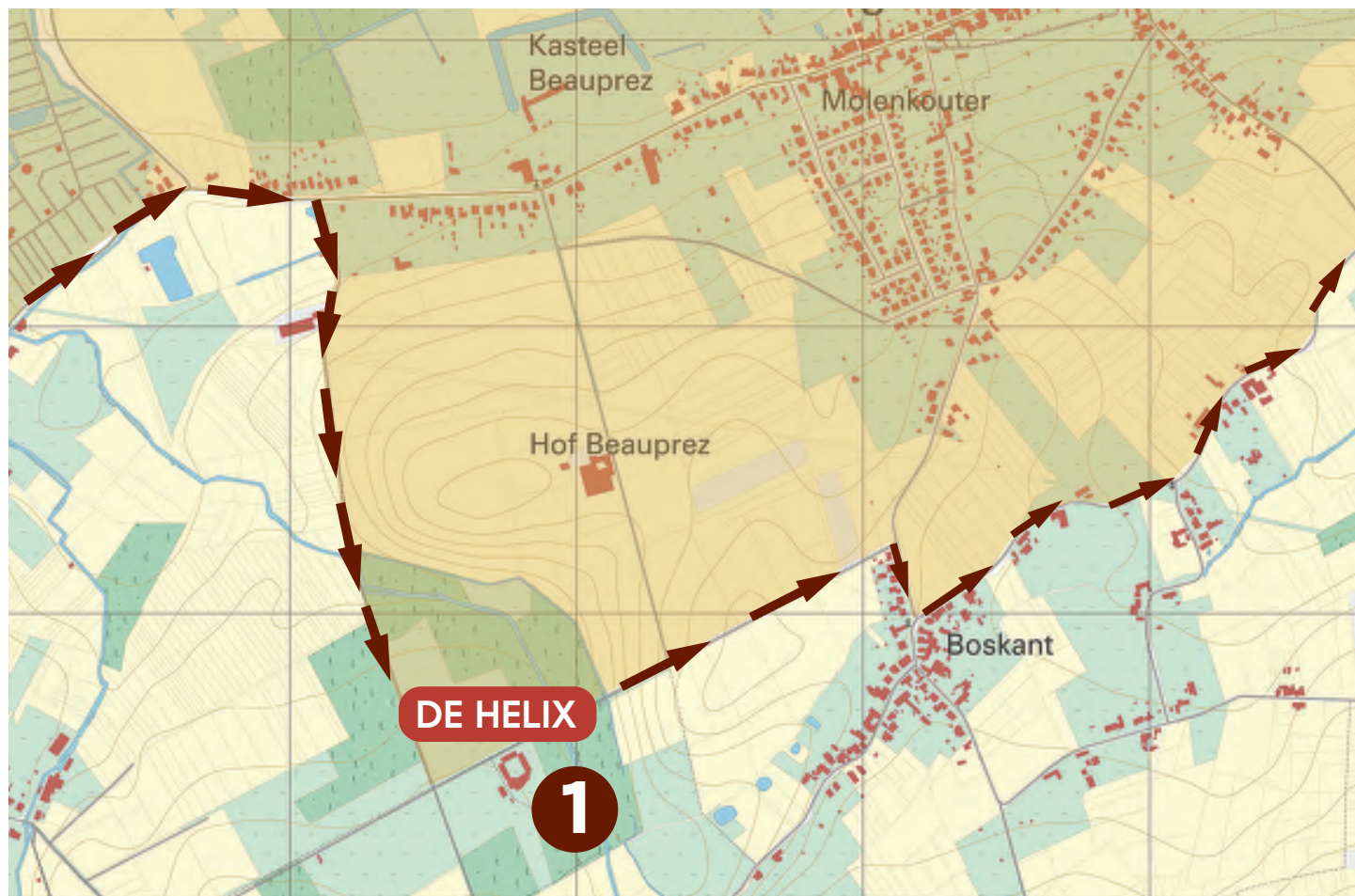
route en infoboekje



Vlaanderen
is omgeving

DEPARTEMENT
OMGEVING

Klimaatfietstocht



Voorwoord

Deze fietszoektocht vertrekt aan De Helix en brengt je langs adembenemende plekken tussen glooiende weilanden en akkers. Je fietst langs woonkernen, maar op sommige plekken waan je je in niemandsland. Je fietst een makkelijk vlak stukje langs De Dender, maar ervaart ook het spel van stijgen en dalen.

Op de stopplaatsen kan je je inleven in het veelomvattende verhaal van de klimaatverandering. Want hoe je het ook draait of keert, in ons dagelijks leven zijn we volop bezig om mee het klimaat te maken. Elke dag worden we geconfronteerd met de oorzaken en de gevolgen van de klimaatverandering of kiezen we doelbewust voor oplossingen om ze een halt toe te roepen.

Laat je onderweg verrassen door het landschap en de vele mogelijkheden die er voor het grijpen liggen om daadwerkelijk iets voor het klimaat te doen..

“We hebben de aarde niet geërfd van onze ouders, maar we hebben haar in bruikleen gekregen voor onze kinderen”

(oude spreuk, toegeschreven aan de ‘Native Americans’)

Klimaatverandering: wasda???

“Pffff, zo warm...” of ‘Oei! Wat is het koud!’ Hoor je zoiets wel vaker? Dat heeft alles te maken met de stijgende uitstoot van broeikasgassen waardoor zelfs het klimaat op aarde gaat veranderen.

Na een douche blijft het in de douchecabine nog even lekker warm. Dit komt omdat waterdamp warmte vasthoudt. De broeikasgassen rond de aarde doen precies hetzelfde. Goed nieuws dus, want anders was het hier onleefbaar bij -18°C.

Het probleem is dat er te veel broeikasgassen zijn rondom de aarde, omdat we ons steeds meer verplaatsen met de auto of het vliegtuig, steeds meer verwarmen, steeds meer vlees eten en voeding van de andere kant van de wereld kopen... Al die dagelijkse activiteiten hebben energie nodig. Om die energie op te wekken verbranden we steenkool, aardolie en aardgas. Zo stoten we broeikasgassen uit, waaronder het veelbesproken CO₂.

Hierdoor warmt de aarde snel op, nu reeds iets meer dan 1°C, maar dat kan oplopen tot 2, 3 en zelfs 4°C. Dat lijkt niet veel, maar als jouw lichaamstemperatuur met 1°C stijgt, dan heb je koorts en ben je ziek. Ook de aarde is ziek en wordt alsmaar zieker.

Praktische informatie over de fietstocht

Vertrek en eindpunt:

De Helix, Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu

Hoogvorst 2 - 9506 Grimminge

Tel: 054/317950

De fietstocht is 21 km lang en beschrijft een lus rond De Helix. De route is aangegeven op de bijgevoegde kaart. Het parcours is licht glooiend, met enkele kleine hellingen. Onderweg zijn er enkele cafeetjes. Indien je een kortere fietstocht wil maken van 16 km kan je een verkorte route nemen waarin **STOP 2** (*Zelfplukboerderij Erwtjes en Knollen*) niet is opgenomen. Deze route wordt op de kaart aangeduid met witte pijlen op een groene achtergrond.

Deze fietstocht is zeker haalbaar voor gezinnen met kinderen, maar niet geschikt om af te leggen met koersfietsen. Op de hobbelige en steile weg naar de laatste stopplaats (Stop 7) kan het eventjes moeilijk gaan en zal je misschien moeten afstappen. Je kan daarom kiezen voor een alternatieve route voor dit stuk van de tocht. Ook die vind je op de kaart.

Op 7 plekken is een stopplaats voorzien, op de kaart aangeduid met een nummer. Elke stop wordt in deze brochure toegelicht. Bovenaan staat algemene info met een foto. Onderaan vind je meer achtergrondinformatie over de stopplaats. Voor de kinderen is er een apart boekje met leuke opdrachten voor elke stopplaats.

Vergeet zeker niet deel te nemen aan de wedstrijd gekoppeld aan deze fietstocht! De winnaar ontvangt een boekenbon van 100 euro en ook voor de kinderen ligt er een mooie prijs klaar. Op de achterkant van de kaart staan de wedstrijdvragen en de voorwaarden om te kunnen deelnemen.

De organisatie is niet aansprakelijk bij gebeurlijke ongevallen of schade.

Routebeschrijving

STOP 1 (*populierenbos vlakbij de tuin van De Helix*)

Je vertrekt aan De Helix en gaat rechts de helling op. Aan de splitsing ga je rechtdoor op de veldweg. Op het einde van deze veldweg sla je rechtsaf (Raspaillebosstraat) en onmiddellijk terug links (Meierij). Volg deze straat met al zijn bochten. Op een bepaald moment wordt dit de Lindeveldstraat. Volg ook deze tot je op Lestpolder uitkomt en sla dan rechtsaf richting het dorp van Zandbergen. Aan de kerk van Zandbergen fiets je rechts omhoog (Bovenkassei) en dan eerste straat links (Hof Van Lierstraat).

Je bereikt **STOP 2** (*zelfplukboerderij Erwtjes en Knollen*) aan de rechterzijde. Je fietst nu terug naar de kerk van Zandbergen en neemt de straat rechtdoor (Zandbergenplein). Je bereikt de Dender en neemt het fietspad links en volgt dit tot aan het sas van Idegem, waar je De Dender oversteekt richting het dorp van Idegem. Je volgt de Ankerstraat, Neerstraat en Hollestraat tot je de drukke N460 bereikt. Pas hier goed op! Je steekt de N460 over en rijdt richting Geraardsbergen en neemt vervolgens de eerste rechts, Grijsdauwe. Je fietst richting het dorp van Vloerzegem en neemt de eerste straat links, Vloerzegemstraat. Op het einde, nog een eind voorbij de kerk, sla je linksaf de Varingsstraat in en kort daarna neem je rechtsaf de Moorhofstraat. Fiets door tot de 2^{de} wegverbreding en hou hier halt voor

STOP 3 (*gecontroleerd overstromingsgebied*).

Volg de Moorhofstraat verder en sla dan linksaf de Moenebroekstraat in. Je rijdt nu rechtdoor naar het dorp van Schendelbeke. Voorbij het station van Schendelbeke passeer je de kerk en schuin tegenover de kerk van Schendelbeke stop je aan de parkeerplaats. Je hebt **STOP 4** (*elektrische laadpaal*) bereikt.

Ga even te voet links van de weg richting de brug over de Dender. Voor de brug, aan de linkerkant neem je de veldweg Kerkborre. Zo kan je terug de Dender oversteken via een voetgangersbrug op deze trage weg. Aan de jeugdherberg 't Schipken is **STOP 5** (*toekomstige biomassaketel*). Hier kan je ook gebruik maken van de toiletten.

Fiets even langs de Dender met links van je 't Schipken richting Geraardsbergen (zeker tot onder de brug) en je bereikt **STOP 6** (*ooievaars*). Kijk hier zeker uit naar ooievaars in de weiden rond de Dender! Je ziet in elk geval aan de overkant van de Dender het ooievaarsnest op de hoge paal.

Keer terug onder de brug en neem nog voor 't Schipken het straatje/de dienstweg naar rechts, parallel met de brug, en vervolg je weg op het fietspad aan de linkerkant van de Kampstraat. Je bereikt nu een kruispunt, waar je rechtsaf in de Voldersstraat gaat.

Als je niet kiest voor de alternatieve route, fiets je voorbij een bushalte, dan ter hoogte van het bedrijf 'All wood building' aan nummer 195 steek je de straat over. Je neemt de Voldersstraat en je bereikt nu een fietspad tussen de akkers en weiden en slaat linksaf het kleinste landwegje omhoog. Bovengekomen heb je **STOP 7** (*lakkers met erosiebestrijdende maatregelen*) bereikt.

Kies je voor de alternatieve route, fiets dan vanaf het kruispunt Voldersstraat/Kampstraat, de Kampstraat in en sla rechts af ter hoogte van huisnummer 48. Op het einde van het smalle straatje kan je de fiets even achterlaten om dan te voet tot aan stop 7 te wandelen.

Je volgt dit fietspad/wandelpad, steeds rechtdoor (je gaat door een klein bos) en komt terug uit in de Kampstraat. Je slaat in de Kampstraat rechtsaf (naar boven) en neemt het kleine weggetje tussen huisnummer 5 en 5a. Je komt uit in de verkaveling. Fiets even links en onmiddellijk terug rechts, zo bereik je de Onkerzelestraat. Hier sla je linksaf en volgt deze straat, die na een tijdje overgaat in de Klakvijverstraat. Je neemt nu eerste straat rechts, Hoogvorst. In het begin is deze nog geasfalteerd, maar gaat dan over in een landweg. Zo bereik je opnieuw De Helix.

STOP 1 - Zuurstofbo(m)men en CO₂-tanks

De Helix ligt vlakbij het prachtige Raspaillebos. Bossen zijn niet alleen fijne plekken om te vertoeven, maar bomen geven ons ook zuurstof. Bovendien nemen ze het broeikasgas CO₂ op. Bossen zijn ook heerlijk koele plekken, wanneer het in de steden of dorpen te heet wordt.



Bossen bedekken één derde van het aardoppervlak en zijn van enorm belang in de strijd tegen de klimaatverandering. Ze absorberen het broeikasgas CO₂, dat ze gebruiken voor fotosynthese.

Ontdek de talrijke functies van bomen...



Op dit moment hebben we weinig bos in Vlaanderen. Verschillende natuurorganisaties spreken over slechts 10,8 procent van de oppervlakte.

Ook wereldwijd worden nog steeds bossen gekapt en platgebrand.

Het Raspaillebos was eind 18^{de} eeuw met zijn 450 ha drie keer zo groot als nu. Massale kappingen hebben dit bosgebied teruggedrongen naar de steilste hellingen. Niet alleen wordt hierdoor minder CO₂ opgenomen, maar het kappen en verbranden van bomen zorgt ook voor een absolute toename van CO₂ in de lucht.

Bossen wereldwijd behouden en beschermen is een must!

STOP 2 - Aan tafel met het klimaat

Je staat hier aan de zelfplukboerderij Erwtjes en Knollen, een voorbeeld van hoe het anders kan met onze voeding. Via biologische teelt en korte keten, met groenten en fruit rechtstreeks van het veld tot op je bord, biedt deze boerderij een oplossing voor de klimaatverandering.



Er worden heel veel broeikasgassen uitgestoten bij de productie, het transport en de verwerking van ons voedsel. Daarom is het goed om even stil te staan bij wat je eet, waar het vandaan komt en of het voedsel van het seizoen is. Deze boerderij kiest voor **ecologische landbouw** die zorg draagt voor bodem en milieu, voor ieders gezondheid en voor die van de volgende generaties.

Deze boeren houden rekening met het klimaat door biologisch groenten en fruit te telen, rechtstreeks van het veld tot bij je thuis (dus geen overbodig transport). Ze kiezen niet voor verwarmde serres (om zomergroenten te hebben in de winter), vermijden overbodige verpakkingen en import uit verre streken, bewerken de bodem zo beperkt mogelijk en spuiten niet met pesticiden.

De boerderij hanteert het principe van **CSA-zelfpluk**. Concreet betekent dit dat je als consument elk jaar een oogstaandeel koopt waarmee je het hele jaar door vrij mag plukken voor eigen gebruik. CSA staat voor 'Community Supported Agriculture'. Dit betekent **'landbouw gedragen door de gemeenschap'**.

Als consument betaal je in dit systeem niet zozeer voor de landbouwproducten, maar voor de werkingskosten van het bedrijf. Het systeem biedt veel voordelen voor zowel boer als consument: steeds verse groenten, contact met de landbouwer, kennismaken met vele verschillende variëteiten groenten en fruit, solidariteit met de boer in het geval van mislukte oogst, maar ook dankbaar gebruik maken van de overvloed bij een voorspoedige oogst.

STOP 3 - Natte voeten en droge beddingen

Je staat hier aan een prachtig stukje natuur met een heel bijzondere functie. Waarschijnlijk zie je hier op dit moment weinig water staan. Als er een hevige regenpiek is, wat steeds meer voorkomt door de klimaatverandering, kan dit gebied op korte tijd heel veel water opvangen en zo de wateroverlast voor de buurt beperken.



We kennen ondertussen allemaal de beelden van de extreme hittegolven in Rusland en de eindeloze droogte in Californië. Maar ook onze streken krijgen te maken met extremer weer. De laatste jaren horen we meer en meer over **veel neerslag op korte tijd**, met vaak plaatselijk ernstige overstromingen. Anderzijds zijn er vaak **langere periodes van droogte**.

Deze extremen zijn het gevolg van de klimaatverandering die we zelf veroorzaken. De toename van overstromingen is trouwens niet alleen het gevolg van de klimaatverandering. Er is ook veel gebouwd in de winterbedding van rivieren, waterlopen zijn rechtgetrokken en veel grond is verhard of gebetonneerd en zo ondoordringbaar geworden. Daardoor kan het water niet goed meer in de bodem sijpelen en vloeit het rechtstreeks weg.

Op deze plek heeft de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) **een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG)** aangelegd om de omwonenden beter te beschermen. De Molenbeek-Zandbergen, een zijrivier van de Dender, heeft immers al vaker aanzienlijke wateroverlast veroorzaakt. Dit gebied kan tot 300.000 m³ water bergen. Dat is drie keer zoveel als voorheen. Het overstromingsgebied vult zich van zodra een vooraf bepaalde waterhoogte gemeten wordt aan de Vuilstraat. Een klep regelt het vullen van het overstromingsgebied bij een waterpiek en zodra die voorbij is, loopt het overstromingsgebied weer geleidelijk leeg.

Meestal loopt een overstromingsgebied maar af en toe onder water. De rest van het jaar kan het gebied een andere functie hebben. In sommige overstromingsgebieden kunnen landbouwers hun vee laten grazen, in andere gebieden kan waardevolle natuur groeien. De planten en bomen die hier groeien zijn niet alleen een natuurlijke airco, maar ze houden het water ook vast.

STOP 4 - Stap af en S.T.O.P.

Een belangrijke oorzaak van de klimaatverandering is ons mobiliteitsgedrag. De auto is nog steeds koning van de weg. Bewust kiezen voor andere manieren om ons te verplaatsen, maar ook technische ontwikkelingen zoals elektrische auto's en laadpalen kunnen een deel zijn van de oplossing voor de klimaatverandering.

Wist je dat...
auto's 95% van de tijd stilstaan?



Ook in Geraardsbergen is het **wegtransport** verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de **CO₂-uitstoot**. Ook wij als burger nemen een deel van deze uitstoot voor onze rekening.

Naast de broeikasgassen verspreiden auto's ook fijne stofdeeltjes die slecht zijn voor de luchtkwaliteit en onze gezondheid. Minder verkeer betekent ook minder lawaaihinder. Misschien zijn dat wel goede redenen voor jou om de auto eens niet te kiezen?

Nog beter is natuurlijk de wagen helemaal thuis te laten. Kies daarom bij elke verplaatsing volgens het **S.T.O.P. principe**. Voorrang wordt gegeven aan 'Stappers en Trappers', daarna aan Openbaar vervoer (bus, tram, trein) en pas als laatste 'Privé gemotoriseerd' (koning auto dus).

Zijn elektrische laadpalen en wagens een deel van de oplossing?

Elektrische wagens zijn maar groen als de energie waarmee ze worden opgeladen ook groen is. Voor deze elektrische laadpaal heeft de stad Geraardsbergen gelukkig gekozen voor 100% groene energie.

De perfecte groene wagen moet nog worden uitgevonden, maar de laatste jaren zijn er wel al enkele waardige alternatieven voor de dieselauto.

Er zijn ook nog andere manieren om ons verplaatsingsgedrag klimaatvriendelijker te maken. Autodelen, gaande van het klassieke carpoolen, over private of lokale autodeelgroepen tot systemen als Cambio. Heel wat mogelijkheden die de stad Geraardsbergen volop aan het onderzoeken is. Ooit al gehoord van een LAF? Ook in Geraardsbergen dromen we over een lange-afstandsfietsnetwerk van Geraardsbergen naar Zottegem. Wat dacht je ervan met je elektrische fiets te snorren op één van de fietsostrades die langs Geraardsbergen passeren?

STOP 5 - Motors van de toekomst

Jeugdherberg 't Schipken heeft concrete plannen voor het installeren van een biomassa-installatie. Met steun van de provincie Oost-Vlaanderen en het Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI) van de Vlaamse overheid, wordt de verouderde stookinstallatie van jeugdherberg 't Schipken vervangen door een biomassa-installatie, gevoed met houtsnippers afkomstig uit het groenbeheer op het provinciaal domein De Gavers. Dit initiatief helpt de stad Geraardsbergen haar ambitie te bereiken om tegen 2030 de CO₂-uitstoot met 40% te verminderen.



Houtige biomassa? Is dat wel echt duurzaam? Er zijn heel wat randvoorwaarden om van duurzame of groene warmte uit biomassa te kunnen spreken: de biomassa moet resthout zijn dat op een lokale schaal wordt gewonnen uit duurzaam landschapsbeheer, er mag geen andere waardevolle toepassing mogelijk zijn, er moet sprake zijn van een efficiënte verbranding én de CO₂ balans moet in evenwicht blijven.

De provincie wil voor de verwarming van 't Schipken inzetten op houtige biomassa niet enkel vanwege de **duurzame energieopwekking en CO₂ reductie**, maar ook om samen met landbouwers, natuurverenigingen, bosgroepen... het (achterstallig) landschapsbeheer aan te pakken.

Dit initiatief werd uitgewerkt in het kader van Energielandschap Denderland en past binnen het samenwerkingsverband 'Klimaatgezond Zuid-Oost-Vlaanderen' waartoe Geraardsbergen behoort. De ambitie is om alle energie die nodig is voor de inwoners en bedrijven in Geraardsbergen op het eigen grondgebied op te wekken uit hernieuwbare energiebronnen zoals zon, wind en biomassa. Een mogelijke piste is om in dichtbevolkte gebieden te verwarmen via warmtenetten, al dan niet gevoed door een grote gemeenschappelijke biomassa-installatie, terwijl gebouwen in minder dichtbevolkte gebieden kunnen verwarmd worden met middel van warmtepompen of kleinschalige biomassa installaties.

Wist je dat...

6,4 % van de energie die we in Vlaanderen gebruiken afkomstig is van hernieuwbare energiebronnen zoals zon, wind en biomassa?

Wist je dat...

de ecologische voetafdruk van iemand in een rijwoning in de dorpskern kleiner is dan die van iemand met een passiefwoning in een buitengebied?

STOP 6 - Planten en dieren de kluts kwijt

Zowel planten als dieren proberen zich aan te passen aan het veranderende klimaat. Sommige soorten slagen hierin en wijken uit naar warmere of koudere gebieden, andere soorten hebben het moeilijk en verdwijnen.

Ook voor vogels verandert er heel wat. Op dit moment doet de ooievaar het nog goed. Misschien kan je hem wel spotten op de weiden langs De Dender of hoog op zijn nest aan de overkant van de rivier.

Ook de ijsvogel die je met wat geluk langs de Dender tegenkomt doet het op dit moment redelijk goed in deze streek. Hij profiteert alleszins van mildere winters zonder ijs.



De klimaatverandering heeft een serieuze impact op de natuur. Wat merken we bijvoorbeeld?

Misrekening!

Het voorjaar begint voor vele planten en dieren een stuk eerder dan vroeger. Daar bovenop begint het steeds later te winteren, zodat het groeiseizoen langer wordt. Ook de vogeltrek is verstoord. De vogels komen vroeger aan uit het zuiden. Ze worden gedwongen om vroeger te arriveren op hun broedplaatsen om nog voldoende voedsel te hebben voor de opkweek van de jongen. Want door de klimaatopwarming is de piek van de rupsen ook steeds vroeger. Voor vele vogels lukt deze aanpassing wel, maar voor de pechvogels die van de verste oorden moeten komen is dit een huzarenstukje. Bovendien zullen steeds meer trekvogels op de dool geraken door extreme temperaturen, abnormale droogte en gewijzigde luchtstromingen.

Hatsjie!

Het pollenseizoen duurt langer omdat bepaalde bomen, zoals de berk en diverse grassen hun stuifmeelpollen 10 dagen vroeger loslaten dan 50 jaar geleden.

Losers!

Het is nu al zeker dat een aantal soorten dieren en planten zich niet aan de veranderende omstandigheden kunnen aanpassen. Het zijn vooral de soorten met heel specifieke leefomstandigheden of de minder mobiele soorten die als eerste verdwijnen. Op dit moment verdwijnen soorten duizendmaal sneller dan normaal. Drie soorten per uur, 150 soorten per dag, 18.000 tot 55.000 soorten per jaar worden onherroepelijk van de aardbol geveegd. Ter vergelijking: in heel België leven naar schatting zo'n 55.000 soorten planten, dieren, zwammen en micro-organismen!

Champions!

De ijsvogel is een vogel die profiteert van de warmere temperaturen in onze contreien. Ondanks zijn naam (die eigenlijk komt van zijn ijsblauwe kleur) houdt de ijsvogel eigenlijk helemaal niet van ijs op beken en rivieren, want dan kan hij geen visjes meer eten. Bij echt strenge winters sneuvelen vele ijsvogels.

STOP 7 - Zin in een modderbadje?

De streek van de Vlaamse Ardennen met zijn typische glooiende landschap krijgt door de toenemende neerslagpieken steeds meer te maken met bodemerosie. Jammer, want de bodem is een belangrijke CO₂-buffer. Een grasgang, een grasbufferstrook, een bufferpoel en niet-ploegen zijn enkele maatregelen die de boer hier heeft genomen om de vruchtbare grond op zijn akkers te houden.



Straten vol modder na hevige neerslag zijn voor heel wat inwoners hier geen ongewoon beeld. De Vlaamse Ardennen kennen veel problemen met water- en modderoverlast doordat de leem- en zandleembodems tot de meest erosiegevoelige bodems ter wereld behoren. Jaarlijks verdwijnen er op die manier grote hoeveelheden vruchtbare grond definitief van de hellende velden. Rampzalig voor de boer, maar ook voor het milieu. Extremer weer door de klimaatverandering en de toenemende bebouwing doen daar nog een schepje bovenop. Op deze stopplaats zie je enkele voorbeelden van erosiebestrijding, met als doel het afstromend regenwater te beperken en de weerstand van de bodem te verhogen.

Zo is het essentieel dat de boer zorgt voor **een goede bodemkwaliteit**. Een gezonde bodem met veel humus, schimmels, bacteriën en bodemdierpjes heeft een kruimelige structuur waardoor er meer water in de bodem wordt opgeslagen en deze minder snel verzadigt en afspoelt. Een gezonde bodem kan ook veel koolstof opslaan. Op deze manier gaat de koolstof niet als het broeikasgas CO₂ de lucht in, wat een belangrijke effect heeft op het afremmen van de klimaatverandering. Wist je trouwens dat in één vierkante meter gezonde akker 1,5 kg leven zit?

De boer van dit veld kiest ook voor **een niet-kerende bewerking**, wat inhoudt dat de bodem niet wordt geploegd. Hierdoor blijven plantenresten van de laatste oogst zoveel mogelijk liggen. Positieve gevolgen hiervan zijn natuurlijke humus en het langer vasthouden van de bodem. Een **grasbufferstrook** aan de onderkant van het perceel en een **grasgang** parallel aan de helling ter hoogte van de plaats waar afstromend regenwater zich van nature concentreert, zetten een rem op het regenwater zodat het ook meer tijd krijgt om te infiltreren. Verder worden het overtollige afstromend regenwater en modder opgevangen in **de gracht** en **de bufferpoel** in de onderste hoek van het perceel.

Colofon

De klimaatfietstocht is een realisatie van het educatieve team van De Helix in samenwerking met de dienst duurzaamheid van de stad Geraardsbergen.

Teksten

Educatoren De Helix: Kathleen Geldmeyer, Muriel Geldhof, Ilse Bruylandt, Koen Hoogendoorn
Dienst Duurzaamheid van de stad Geraardsbergen: Liesbet Van de Castele
Provincie Oost-Vlaanderen: Wim L'Ecluse

Lay-out

Nadia Van Dessel, Dirk Cornelis

V.U.: Peter Cabus, Secretaris-generaal, Departement Omgeving, Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel

Depotnummer: D/2018/3241/190

De organisatie is niet aansprakelijk bij gebeurlijke ongevallen of schade.

DE HELIX

Vlaams Kennis- en Vormingscentrum voor Natuur en Milieu
Hoogvorst 2, 9506 Grimminge
e-mail: dehelix.omgeving@vlaanderen.be
www.dehelix.be



**DEPARTEMENT
OMGEVING**





DEPARTEMENT
OMGEVING